

SLOVENSKI SVET, TI SI KRASAN,
TI POLN NEBEŠKE SI LEPOTE!

Josip Freuensfeld.

TONE KOSEM:

Toča.

Po vroči dopoldanski isparici se je pričelo popoldne nebo hipoma temniti. Močan veter je gugal oblake in jih besno premetaval od juga proti severu. Ko je prvi blisk zarezal svoj ognjeno-rdeči križ po nebu, si je iz črega hriba oblakov izdolbel svoje žrelo grom in grozeče bobnel od obzorja do obzorja. Sadno drevo okrog hiš se je ječajo upogibalo, žito na njivah se je šibilo do tal, mirgoleč kakor razburkatno valovje, gozd za dolino je temno bučal. Blisk je žarel za bliskom; iz nanovo odpirajočih se žrel v hribovitem oblaku je bruhalo z vedno večjo silo — grom za gromom je rohnel nad zemljo, brizgaje v daljavo svoj srd...

Sklonjeni pod gugajočimi se oblaki so hiteli z delom na travniku vsi Senčanjevi, od najmlajšega do najstarejšega, da jim je curkoma lil znoj z lic. Iz tresočee se temnine, ki jo je predilo na zemljo nebo, so migljale vsekrižem travnika grablje, so se lesketale bele podlakti domačih deklet in je žarel obraz hlapca, ki je z velikimi vilami metal seno na voz. V ženska krila se je lovil veter in jih napenjal, fantom pa so flafotale pod vratom odpete srajce, na prsih in na hrbtu premočene od znoja. Nihče ni izpregovoril besede, nihče se ni ozrl nad seboj v preteče nebo — vsi so molče samo delali z naglico in vztrajnostjo stroja, ki v njem vsak najmanjši del točno izvršuje svojo nalogo. Vsakdo je slutil, da se bliža nekaj strašnega, pa svoje groze ni hotel izdati, ker se ni hotel pokazati plašljivca.

Prve težke deževne kaplje so trdo cmaknile na travnik, ko je položil gospodar po sredi voza dolgo žrd. Mali Petrček je smuknil izpod voza in zavihtel čez žrd konec vrvi na drugo stran — vseh ncke so se iztegnile, poprijele urno za vrv in vlekle, po mračnih obrazih pa so že bolj nagosto zaškropile deževne kaplje. Visoko naloženi voz je bil povezan. Hlapec je pobral s tal bič in pognal: »Alo, brdavsca, zdaj pa le!« — Konja sta krepko potegnili, fantje in dekleta so se zadaj in ob straneh uprli z životi v voz — in šlo je s travnika po klancu navzgor proti domu.

Še preden je bil voz pod streho pod kozelcem, se je iznad hriba nena- doma izvalila kakor moč gosta črnina ter v enem samem trenutku podplula zabuhle oblake na nebu. Butnil je vihar, zgoštil v hipu preklo polja razpo- tegnjene sence v hladen mrak, vršal skozi dolino, česal tuleč hribu zeleno grivo — gozd, lomil drevje, lopotal z vrati in žvenketal z okni. Namesto prejšnjih debelih kapelj so zasikale skozi ozračje tenke, mrzle kapljice, le- teč v poševni smeri, naravnost v obraz. Bliski so se križali, in iz črnega ovoja oblakov je samo še votlo hropelo in grgralo.

Voz je zavil pod kozelc. Tistikrat se je veter zasukal in odšumel nad gozdom v daljavo — pod temnim nebom pa se je vsepovsod v zraku po- svetilo — bleščeči ledeni cvetovi. In že: Tik, tok! Tik, tok! Z mrtvaškim glasom, kakor da bi zabijal kdo žreblje v rakev, je pričela ropotati po tleh toča.

»Jezus, Marija — bežimo!«

Nihče ni vedel, kdo je bil kriknil te besede, ali samo eden — ali morda vsi skupaj, zakaž vseh srca so bila prenapolnjena z grozo. Vsi hkrati pa so se prestrašeno spogledali, nato pa so stekli kakor na ukaz proti hiši. Tekli so in zapirali za seboj hišna vrata, toča pa je v enakomernih udarcih ne- usmiljeno in neizprosno padala na tla in zvoneč tolkla po strehi in po zidovju.

Naslonjen s komolcema na polico vežnega okna, je s šklepetajočimi zobmi strmел gospodar skozi okno vunkaj v vihar in nevihto. Vedno go- steje je padala toča in pocvenketavala na steklo.

V veliki kmetiški sobi so glasno jokali. Mati je molila rožni venec; od- govarjali so ji z ihtječimi glasovi; potem je mati prenehala moliti, in zajo- kali so vsi skupaj, obupno in pretresljivo. Pa zopet je pričela mati z molit- vijo, in iz joka se je iznova vil zategel, proseč glas, ki je razločno prihajal v vežo: »Češčena si Marija, milosti polna... ki si za nas krvavi pot potil...«

In odgovarjajoči glasovi so ihteli: »Sveta Marija, mati božja, prosi za nas...«

Tresoč se po vsem životu je gledal gospodar skozi vežno okno; gle- dal je, kako mu z jekleno hladnokrvnostjo klesti toča drevje, kako mu čo- fotá trtje v vinogradu in kako mu mlati žito na njivah — in dvignil je svojo roko k oknu ter šel s konci nohtov na iztegnjenih prstih strgaje po steklu navzdol, da je rezko zaškrtalo; njegov obraz je pozelenel, in belino nje- govih izbuljenih oči so prevlekle tanke rdeče žilice.

Vedno glasneje je cvenketalo na steklo. Vse ozračje od obzorja do ob- zorja je bilo kakor prepreženo z lahno belo tenčico, ki se je urno sukala in se zvijala, čimbolj se je bližala zemlji. Kakor da bi bile bliskoma švigale navpik in pošev ostre srebrne sulice na zemljo — tako maglo in nagosto je padala zdaj toča. Travniki in njive so bili kmalu vsi pobeljeni...

Samo stokanje in vzdihovanje se je še čulo iz sobe. Pa me — mati je še molila: »Češčena si Marija, milosti polna... ki si za nas križan bil...«

Molila je mati, ubožica, odgovarjali pa so ji le stoki in vzdihni. In mati sama je sredi molitve zastokala in zavzdihnila: »O, sladka Devica — kaj bomo pa zdaj počeli?... Vse nam pobije toča, vse, vse... Molimo, otroci!...«

Gospodarju se je nagibala glava k prsni. Videl je: žito na njivah, grozdje na trtju, sadje na drevju — vse uničeno, pokončano... Kakor da bi bila vojna pomandrala cvetočo, rodovitno pokrajino in jo opustošila... Žulji na rokah — čemu? In čemu znoj, ki si ga potil — čemu? Zato, da ti je zorenje tvojega dela uničila toča. Ves trud zaman, vsi žulji in ves znoj...

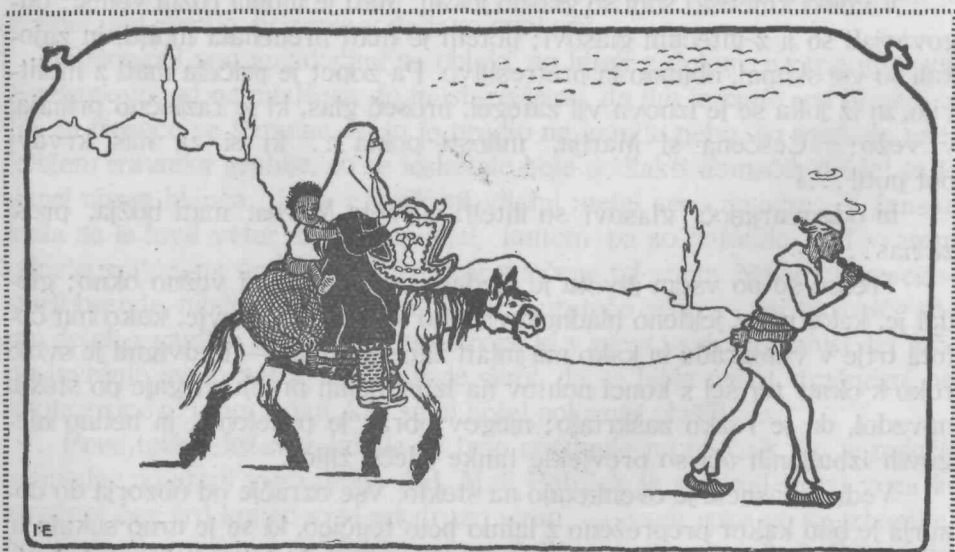
Nevihata se je polegla, in nebo se je pričelo jasni; a ni se ujasnilo. Od severa je privlekel veter nove vlake, nabasane z umazanimi, cunjastimi oblaki, ki je z njimi zamašil svetle razpoke na nebu. Navpik nad dolino je zabrel slaboten blisk; nekje visoko visoko se je zahohotal grom... Na posled se je ulil dež...

Vežna vrata so se odprla, in vstopil je Petrček, bosonog, z navihanimi hlačkami in s popolnoma mokrim klobukom.

»Ata, poglejte! Kako debela toča — kakor jajce... Vse belo je je zunaj...«

In deček je odprl dlan, ki se je na njej lesketalo veliko ledeno zmo.

Z zelenim obrazom se je ozrl gospodar na prožečo mu dlan. Gledal je nekaj časa z brezizraznim, ubitim pogledom, potem pa se je naglo obrnil nazaj k oknu, si zakril oči z rokami in tiho zaječal: »O Bog — o, Bog!«

~ Iz južnih krajev ~